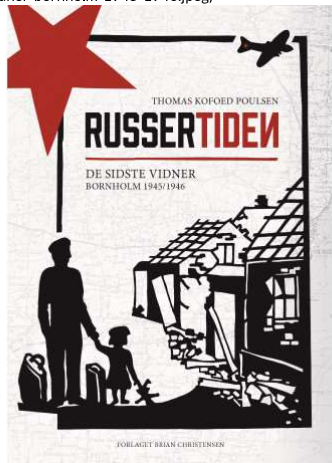

Russertiden - De sidste vidner - Bornholm 1945/1946

(<https://www.krigsvidenskab.dk/~krigsvid/application/files/7816/3672/7121/russertiden-de-sidste-vidner-bornholm-1945-1946.jpeg>)

(<https://www.krigsvidenskab.dk/~krigsvid/application/files/7816/3672/7121/russertiden-de-sidste-vidner-bornholm-1945-1946.jpeg>)

()

Thomas Kofoed Poulsen: *Russertiden - De sidste vidner - Bornholm 1945/1946*.

Udgivet af forlaget Brian Christensen marts 2021, 208 sider.

Pris kr. 249,95.

Anmeldt af Nils Ulrik Bagge

Rating: 4

I 2006 blev 60-året for russernes afrejse markeret, hvor den daværende statsminister fastslog, at regeringen deltog på betingelse af, at Bornholm blev befriet den 5. maj 1945. Den efterfølgende fredelige besættelse er så blevet den officielle historie, som også i dag synes accepteret af alle parter.

Bogen *Russertiden - De sidste vidner - Bornholm 1945/1946* er inddelt i tre overordnede kapitler, der beskriver mindekulturen og hele fortællingen af forløbet samt fortolkningen af historien. Mange bornholmere havde i årene efter 1945 vanskeligt ved at fejre den 5. maj som befrielsesdag, men fejrede derimod befrielsen den 5. april 1946 hvor de russiske styrker forlod øen. I 1995 blev 50 året for befrielsen fejret på lige fod på Bornholm, som i resten af Danmark.

Da hele Danmark jublede om aftenen den 4. maj 1945, tænkte ganske få på, at kapitulationen, gældende fra den 5. maj, var en delkapitulation til englænderne gældende Danmark, nordvest Tyskland og Holland. I Danmark markeres den 5. maj som den officielle befrielsesdag, men den 2. Verdenskrig sluttede først den 8. maj med Tysklands endelige kapitulation. Bornholms placering langt ude i Østersøen bag den tysk-russiske frontlinje fik en afgørende betydning for begivenhederne på Bornholm de kommende dage. Den 6. og 7. maj blev Nexø og Rønne bombet med civile tab til følge. Først den 8. maj slutter krigshandlingerne. Undertitlen på bogen er "*de sidste vidner*" og det er således deres oplevelse og opfattelse af forløbet, der bliver omdrejningspunktet for bogen. De har i sagens natur været meget unge i 1945. For alle bornholmere, der oplevede disse dage, har forløbet været intenst. Det har for mange været fuldstændigt uforståeligt, at resten af Danmark ikke reagerede på begivenhederne. Danmarks Radio bragte indledningsvis intet om begivenhederne. Sandheden var også, at kommunikationslinjerne mellem Bornholm og resten af landet var meget dårlige. Men faktum er, at mange bornholmere følte sig svigtet og glemt og følte et stort svigt fra regeringens side. Selv om bogen ikke nævner, at der reelt ikke eksisterede en regering i disse dage. Det kunne have været interessant, hvis situationen i København havde været beskrevet lidt nærmere, men sandheden er nok, at danske politikere var helt uden indflydelse på situationen.

Den 8. maj 1945 kapitulerede tyskerne endeligt til de allierede, og tyskerne på Bornholm parerede ordre. Det gjorde de ikke alle steder på østfronten. Den 9. maj landede de første sovjetiske styrker, herefter benævnt russerne, i Rønne. Russerne blev på Bornholm og rejste hjem under stor festivitas den 5. april 1946 efter lidt under et år. Det er denne tid, som bogen beskriver, samt hvordan historien efter denne tid er fortolket. Nogen på Bornholm har talt om en besættelse, mens det officielle Danmark stædigt har fastholdt, at der var tale om en befrielse, samt at russerne gennemførte en eksemplarisk tilstedeværelse på øen. Dette må også rent objektivt siges at være korrekt. Imidlertid var der lokale borgere, der var af en anden opfattelse.

Bogens empiriske udgangspunkt er nulevende personer, samt dagbogsnotater fra afdøde. For dem der oplevede bombardementet, har det været en traumatisk oplevelse. Både selve bombardementerne samt følelsen af at være glemt af resten af Danmark. Fra den 9. maj 1945 til den 5. april 1946 fulgte den russiske tilstedeværelse eller besættelse på Bornholm. Set i nutidig kontekst var det faktisk en mønsterbesættelse, hvor russerne pænt og ordentlig rejste hjem året efter. Udfordringen for den lokale befolkning var, at de ikke vidste, om russerne rent faktisk havde tænkt sig at forlade øen samt deres hensigter i øvrigt. Det fortælles også godt af vidnerne. Ligeledes var der sager med voldtægt eller forulempelser af kvinder, men når russiske myndigheder fik besked om disse, så skred de hårdt ind i et enkelt tilfælde med henrettelse på stedet.

Samlet set giver bogen et godt overblik over begivenhederne over et næsten glemt kapitel af besættelseshistorien samt ikke mindst tiden, der fulgte, og hvordan mindekulturen og fortællingen om den sovjetiske besættelse/befrielse af Bornholm har udviklet sig. Titlen "De sidste vidner" antyder også selvsagt, at det snart kun er gennem bøger som denne, at denne del af historien vil kunne huskes.

Jeg vil give bogen en rating på 4.